

Roviltnemnda Forvaltningsregion 4

Sak 09/2024 Vurdering av bestandssituasjon og eventuell kvotejakt på gaupe i region 4 i 2025 – anbefaling til Miljødirektoratet

Saksutredning fra sekretariatet

Bakgrunn

I henhold til [roviltforskriften](#) §7 har rovtltnemnda myndighet til å fatte vedtak om kvote for jakt etter forskriftens § 11 når bestanden av gaupe ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriftens § 4. Nemndas myndighet ovenfor gaupe skal basere seg på gjennomsnittet av dokumenterte data om ynglinger de tre siste årene fra Nasjonalt overvåkningsprogram for rovtltn.

I henhold til rapport fra Rovdata (NINA rapport nr. 2475b, Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2024), ble det i løpet av sporesesongen 2023 - 2024 registrert 6,5 familiegrupper i region 4. Det er flere ynglinger som ligger i grensestrøk. Grenserevir mot naboregion og mot Sverige teller som 0,5 ynglinger i bestandsmålet.

Dette betyr at man er over bestandsmålet i region 4 for første gang siden 2011. Siden 2020 har gaupebestanden i regionen hatt en gradvis bestandsvekst.

Myndighet for tildeling av eventuell kvote i regionen er hos Miljødirektoratet frem til det er et gjennomsnitt på 6 ynglinger eller mer de tre foregående årene. Snittet ligger nå på 4,7.

Roviltnemnda i region 4 har dermed ikke myndighet til å fatte vedtak om kvote for jakt på gaupe i 2024.

Roviltnemnda bør likevel vurdere bestanden og eventuelt sende en anbefaling til Miljødirektoratet som grunnlag for direktoratets behandling av saken.

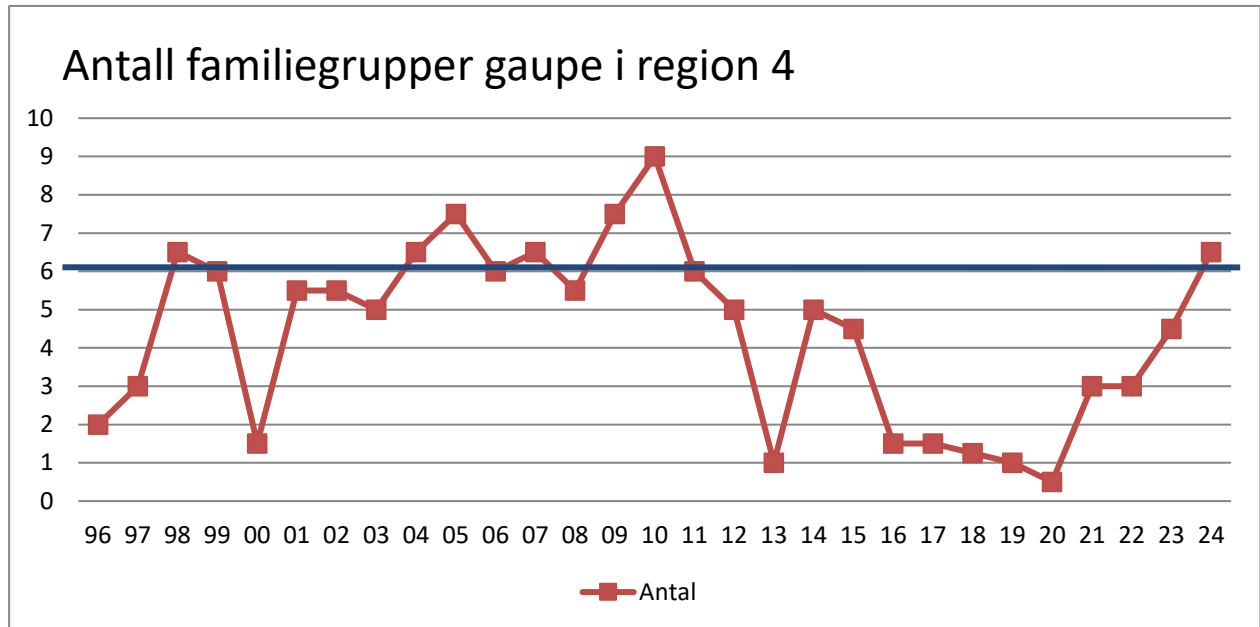
Før Miljødirektoratet kan fatte vedtak om kvotejakt på gaupe skal saken vurderes etter [naturmangfoldloven](#), den regionale forvaltningsplanen for rovtltn, data om biologisk- og bestandsmessige forhold og skade- og konfliktsituasjon, jf. rovtltnforskriftens § 3 tredje ledd og § 6.

Bestandsstatus

Norsk og Svensk rovtltnovervåking ga i mai 2024 ut en felles rapport, [bestandsstatus for gaupe i Skandinavia](#). Det er også laget en egen rapport for Norge, [NINA rapport 2475b](#).

Ved fastsettelse av kvotestørrelse skal den som har myndighet ta utgangspunkt i bestandsdata fra det nasjonale overvåkningsprogrammet for rovtltn. I tillegg bør man ta hensyn til øvrig informasjon som gir ny eller utfyllende kunnskap om bestandssituasjon før jakt.

Som det kommer frem av figur 1 har antallet familiegrupper av gaupe ligget langt under det regionale bestandsmålet siden 2011, men med en god vekst i bestanden siden 2020. Antall familiegrupper de tre siste årene i snitt er på 4,7 familiegrupper. Prognosen for antall familiegrupper i region 4 før jaktperioden starter i 2025, er på 6,5 familiegrupper. Sannsynligheten for at bestanden ligger under bestandsmålet i regionen er 43 %. For så små regioner vil prognosene være svært usikre.

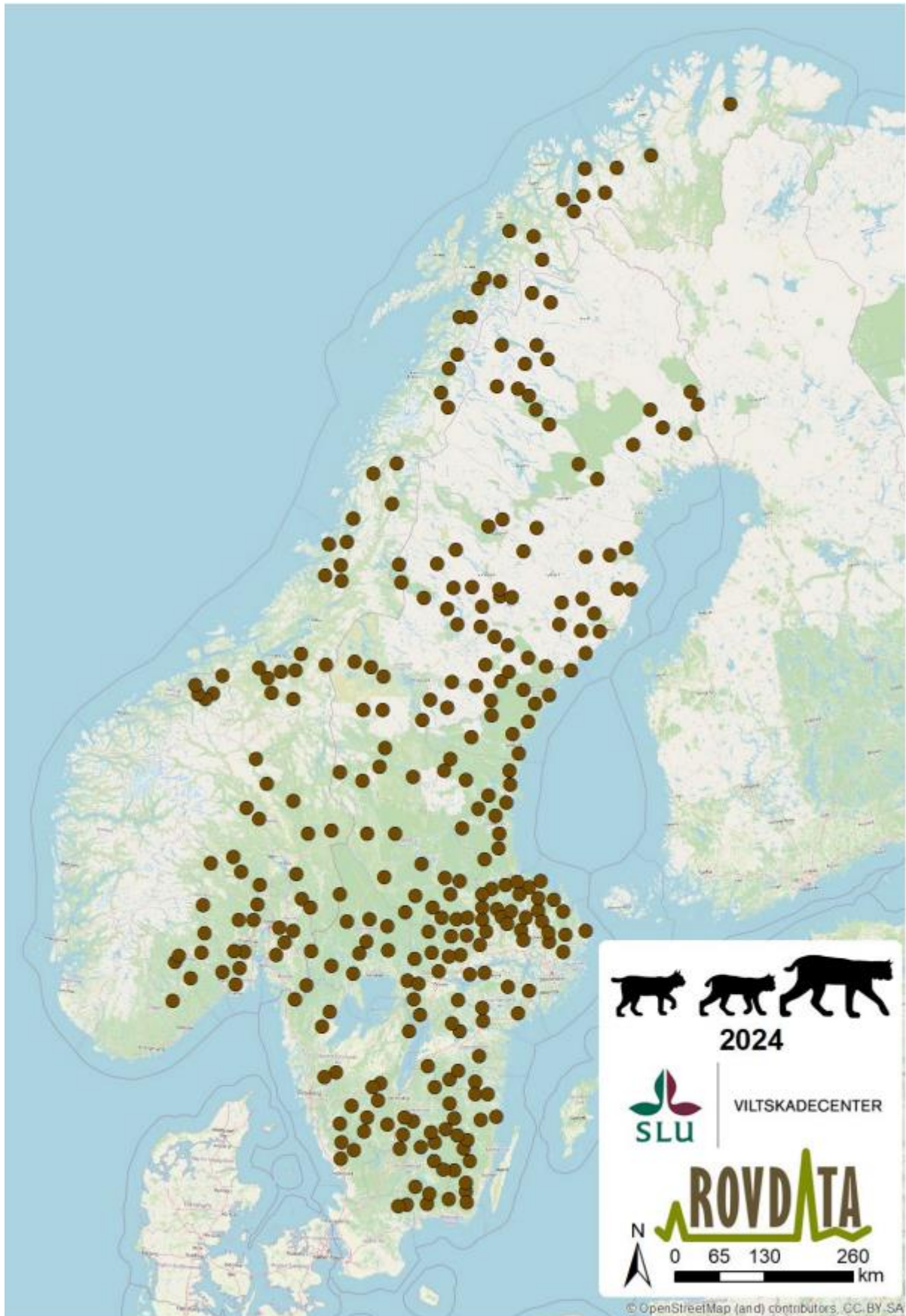

Figur 1: Viser antall dokumenterte familiegrupper med gaupe i rovviltregion 4 i perioden fra 1996 til 2024. Mørk linje viser regionalt bestandsmål.

På landsbasis er det før gaupejakta i 2024 estimert 78 familiegrupper, noe som utgjør ca. 462 dyr. Dette er en økning fra i fjor og bestanden ligger over det nasjonale bestandsmålet på 65 familiegrupper. Det er utarbeidet prognoser for gaupebestandens utvikling ett år frem i tid. Basert på antall familiegrupper påvist før jakta i år, kjent uttak av voksne hunddyr (≥ 1 år) og bruk av prognosemodellen, er det beregnet at det vil være omkring 79 familiegrupper før jakt på landsbasis i 2025.

Totalt i Skandinavia er det estimert 296 familiegrupper. Dette er en reduksjon på 18 familiegrupper sammenlignet med 2023. Av disse ble 78 familiegrupper registrert i Norge og 218 familiegrupper registrert i Sverige.

Rovdata har i sin rapport et kart som viser hvor ynglingene/familiegruppene ble registrert i Skandinavia under sporingssesongen 2023/2024.

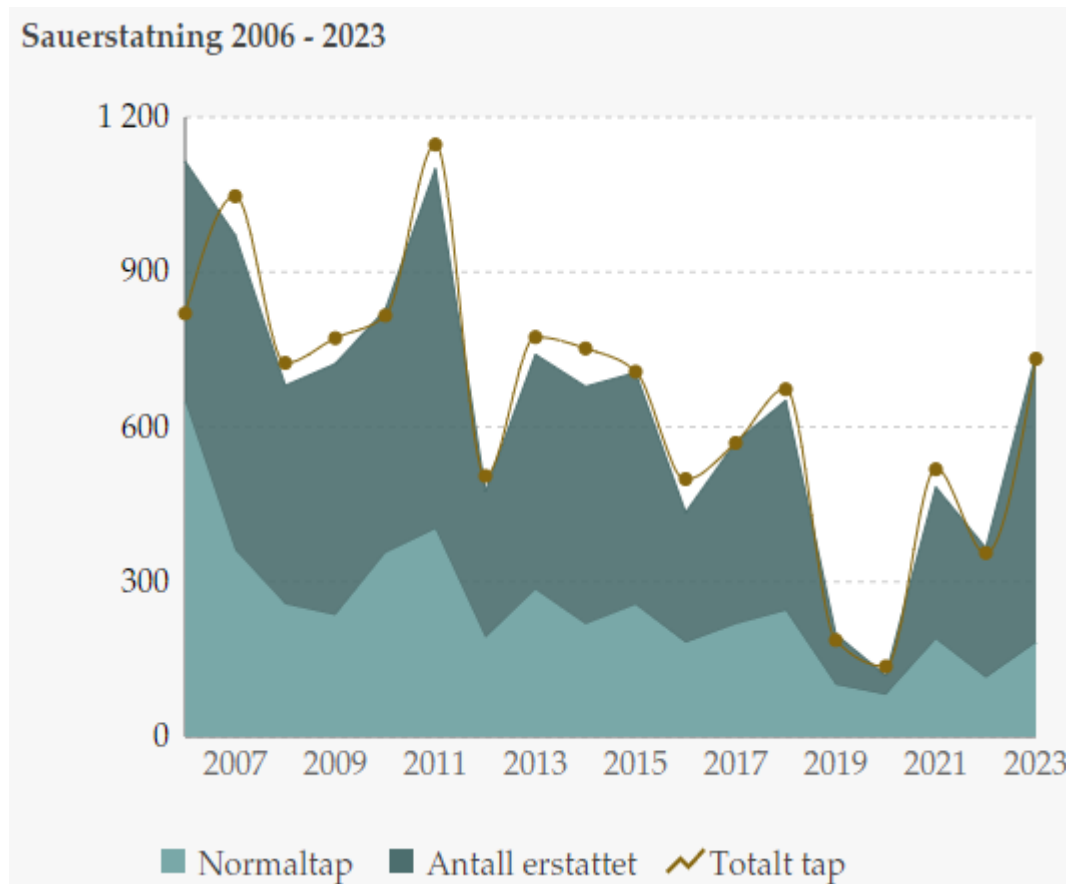

Figur 1: Kartet viser lokalitetene til registrerte familiegrupper av gaupe i Skandinavia sesongen 2023/2024. Kilde: Rovbase

Tapsutvikling

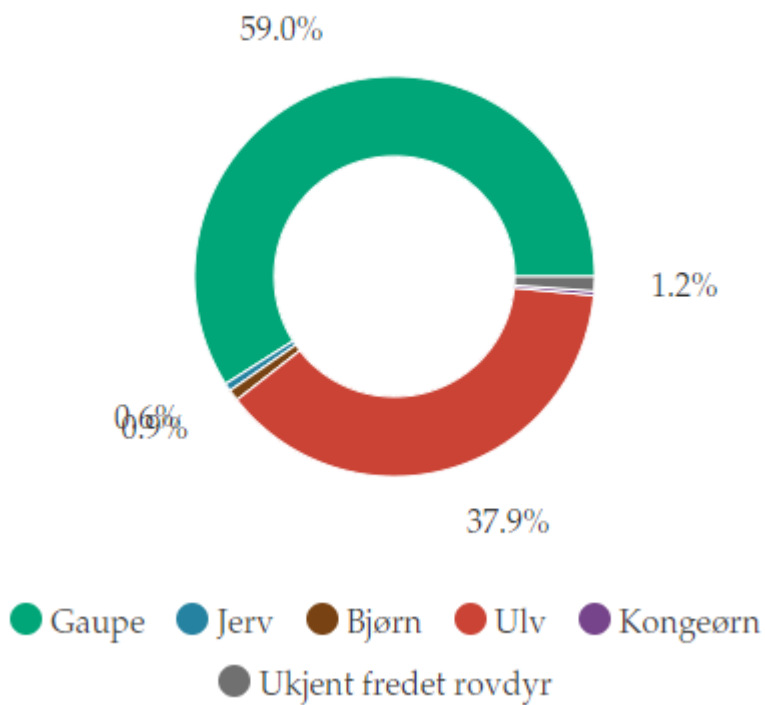
Søknadsfristen for erstatning for husdyr som er skadet eller drept av fredet rovilt er 1. november. Statsforvalterens behandling av søknadene er ikke ferdig, og erstatningsoppgjøret for 2024 er derfor ikke klart.

I den delen av regionen hvor det er husdyr på fritt utmarksbeite er det dokumentert tap av 8 sauer til gaupe,. Det reelle tapet av husdyr til gaupe er normalt større. I tillegg er det i oktober dokumentert 3 sauer tatt av gaupe på innmarksbeiter i Indre Østfold kommune.

Figur 3. Tapsbilde for tap av husdyr grunnet (både ulv og gaupe i region 4 2006-2023).

I perioden 2006 -2023 er gaupe skadevolder, for over halvparten (59 %) av alle dyra som er erstattet i regionen (figur 4). Skader fra ulv utgjør 37,9 %. De siste seks årene (f.o.m. 2018) er bildet et annet ved at ulv er dominerende skadegjører i regionen (63,9 %).

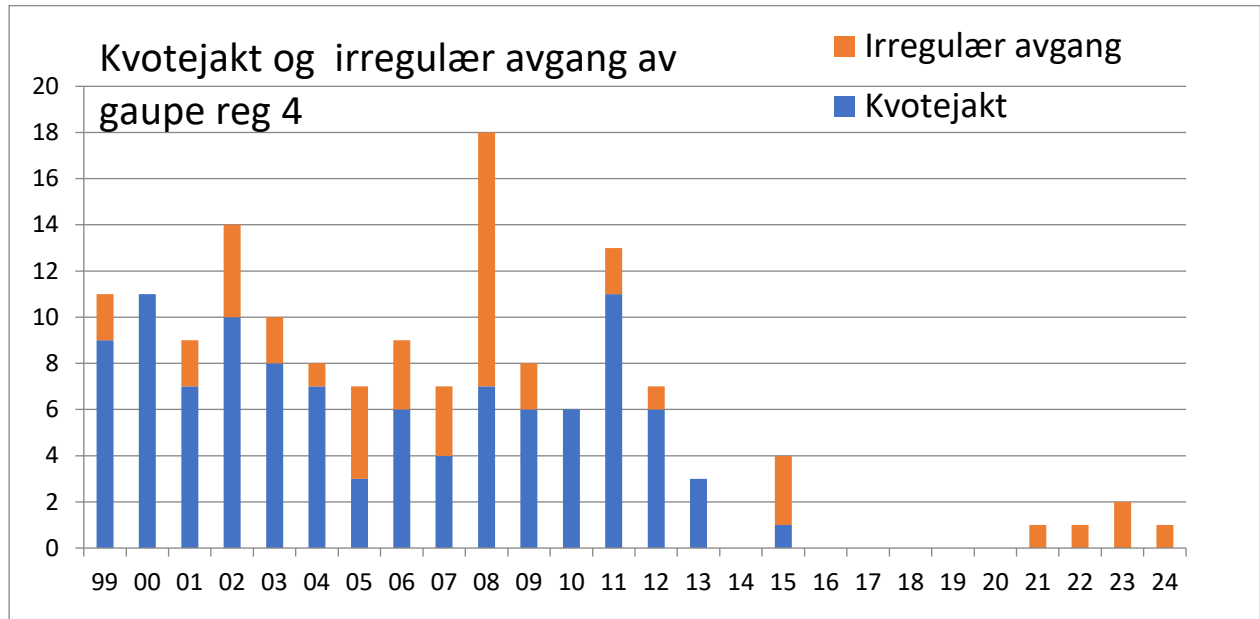

Figur 4: Figuren viser de historisk kjente skadene basert på dyr erstattet som tapt til fredet rovvilt i region 4. Perioden 2006-2023. Kilde: rovbase.no/erstatning/sau

Avskytning

Forrige gang det ble åpnet for kvotejakt i region 4 var i 2016. Da med en kvote på ett dyr og kun i området med husdyr på fritt utmarksbeite nord i Akershus. Denne jakta ble det imidlertid ikke noe av, siden det ble påkjørt en hanngaupe ved Minnesund like før jul 2015. Irregulær avgang tas fra kvoten etter at vedtak er fattet.

Den irregulære avgangen (observert døde gauper som ikke skyldes jakt) er på fem dyr siden 2016.

Figur 5: Viser uttak av gaupe fra 2000 til 2023 i rovviltregion 4, fordelt på kvotejakt og irregulær avgang.

Vurdering

I henhold til det nasjonale overvåkningsprogrammet, som viser antall familiegrupper dokumentert, er gaupebestanden i region 4 nå for første gang siden 2011 så vidt over bestandsmålet. Å komme over bestandsmålet igjen har tatt mye lengre tid enn forventet, sett opp mot det begrensede uttaket både gjennom irregulær avgang og kvotejakt helt siden 2013.

Det har siden 2013 blitt tatt ut vesentlig færre gauper enn tidligere, og også betydelig færre enn den tilveksten som man forventer. Dette hadde de første årene ikke noen avgjørende betydning for bestandsstørrelsen, siden bestandsstørrelsen forble lav. Fra 2021 har bestanden både i region 4 og region 5 (Hedmark) økt, og det ser ut som man nå vil ligge litt over bestandsmålet også neste år. Dette er imidlertid beheftet med stor usikkerhet, og det er i henhold til Rovdatas prognoser 43 % sannsynlighet for at man kommer under bestandsmålet.

Gaupebestanden i Sverige har trolig hatt vesentlig betydning for bestanden i vår region. Innvandring herfra kan trolig forklare hvorfor man kunne ha et høyt jakttrykk i region 4, uten at det gikk hardt ut over neste års bestand. Grafen over viser at uttaket av gaupe var svært høyt i 2008, med totalt 18 gauper. Dette skyldes både jakt og irregulær avgang. Til tross for dette økte bestanden likevel i 2009 og 2010. Det er viktig å være obs på at vedtakene bygger på tall fra bestandsovervåkingen av ynglinger 1,5 til 2 år tilbake i tid. Effekten av uttak ved kvotejakt i 2025 vil ikke være synlig før bestandsrapporten kommer i 2026. Dermed kan man tro at uttaket har hatt begrenset effekt

Bestanden av gaupe på svensk side og dermed netto innvandring eller utvandring av dyr vil variere med kvotestørrelse og avskyting på svensk side av grensen.

Region 4 er en liten rovviltregion og med et bestandsmål på kun seks familiegrupper. Derfor vil bestandsstørrelsen ha en naturlig variasjon til tross for at eventuelle jaktkvoter er tilpasset en målsetting på seks familiegrupper. Variasjoner kan som redegjort for over skyldes variasjoner i inn- og utvandring fra Sverige og til andre regioner. I tillegg vil faktorer som sykdom og naturlig dødelighet, illegal avlivning, varierende forekomst av byttedyr og tilfeldigheter knyttet til reproduksjon fra år til år, virke inn.

I vår del av landet vil det enkelte år være vanskelig å få registrert familiegrupper av gaupe på grunn av dårlige snøforhold. Dette gjelder spesielt for områdene vest for Glomma og syd for Oslo. I regi av NINA pågår det et viltkameraprojekt for å forsøke å fange opp familiegrupper, som supplement til sporingsregistreringer. Prosjektet er viktig da det øker sannsynligheten for å oppdage familiegrupper, som igjen vil gi sikrere estimater og bestandsregistreringer. Erfaringer fra prosjektet tilsier at viltkamera fungerer godt som oppdagelsesmetode, og at de de fanger opp familiegrupper i områder med lite snø. Samtidig viser evaluering av overvåkningsmetodikken med radiomerkede gauper at de aller fleste familiegrupper av gaupe fanges opp i bestandsovervåkingen. I tillegg ble det i 2023 igangsatt et nytt radiomerkeprosjekt på Østlandet. Dette prosjektet har lengre varighet og vi forventer ny kunnskap gjennom ulike forskningsoppgaver knyttet til prosjektet om spredning og vandringshindre for gaupe i vårt område.

Når det gjelder tap av husdyr har ulveskadene overgått gaupeskadene de siste årene og dette sammenfaller med en lav gaupebestand. Med en voksende gaupebestand, spesielt dersom det er i områder hvor sau går på fritt utmarksbeite som får etablert nye revir, kan gaupeskader ventes å øke.

Selv om gaupebestanden så vidt har kommet over bestandsmålet, og det er usikkert om bestandsmålet nås også i 2025, kan det være grunnlag for å sette en svært begrenset hanndyrkvote i områdene hvor det er husdyr på fritt utmarksbeite. Et slikt uttak vil kunne ha en tapsreducerende effekt. Et uttak på 1-2 hanner utenfor ulvesonen anser vi at vil ha liten betydning for oppnåelse for bestandsmålet av gaupe i region 4. I gjeldende forvaltningsplan for region 4, vil dette konkret gjelde områdene som ligger utenfor den vedtatte ulvesonen, også deler av Asker på Hurumlandet. Vi mener imidlertid at det kun bør åpnes for en begrenset jakt utenfor ulvesonen i kommunene som har sau på fritt utmarksbeite, dvs. Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Gjerdrum, Nittedal øst for riksvei 4, Jevnaker og Lunner.

Det er ikke mulig å se forskjell på enkeltindivid av hann- og hunddyr av gaupe i naturen. Derfor vil det være naturlig å sette en kvote på 1 eller 2 dyr. Ved en kvote på 2 dyr må det være vilkår om maksimalt ett hunddyr. Jakta stanses dersom det første dyret som felles er et hunddyr. Det er et mål å ha en mest mulig stabil bestand så nær bestandsmålet som mulig. På bakgrunn av dette vil vi anbefale en kvote på kun ett dyr..

For å redusere risikoen for at hunddyr med unge(-r) felles, bør det settes vilkår om at det ikke skal jaktes på dyr i følge.

Radiomerkede gauper er av stor betydning for å bedre forstå hvordan overlevelsen og forflytningsmønsteret er her på Østlandet hvor det er en rekke større hindringer gjennom infrastrukturen. Det er også svært vanskelig og svært ressurskrevende å fange gauper for radiomerking. Disse er dermed av stor verdi både for forskning og forvaltning, og vi er avhengig av denne kunnskapen for å få en best mulig forvaltning i fremtiden. Det bør derfor settes vilkår om at gauper som er radiomerket ikke skal felles.

Aktiv innrapportering av spor er viktig for å sikre best mulig kvalitet på bestandsrapporten, og dermed åpne for kvotejakt i fremtiden ved en eventuell bestandsøkning. Viltkameraprojektet i regi av NINA blir også stadig utvidet, og er med å fange opp en vesentlig del av familiegruppene. Dette gir oss flere observasjoner og øker kvaliteten på bestandsrapporten.

Anbefaling

Sekretariatet vil anbefale at rowiltnemnda i region 4. fatter følgende vedtak:

- Rowiltnemnda har ikke myndighet til å tildele kvote for kvotejakt på gaupe i 2025
- Rowiltnemnda vil anbefale at Miljødirektoratet fatter beslutning om å åpne for kvotejakt vinteren 2025, begrenset til de beiteprioriterte områdene utenfor ulvesonen og begrenset til kommunene Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Gjerdrum, Nittedal øst for riksvei 4, Jevnaker og Lunner.
- Rowiltnemnda vil anbefale at det settes en kvote på ett (1) dyr
- Rowiltnemnda vil anbefale at det settes vilkår om
 - o at det er ikke skal jaktes på dyr i som går i følge.
 - o at gauper med halsbånd/radiosender ikke skal felles.
- Rowiltnemnda vil anbefale at Miljødirektoratet tar kontakt med Statsforvalteren før vedtak fattes. Blant annet for å klarlegge jegernes plikter til å holde seg orientert, og sikre riktig kontaktinformasjon til Statsforvalteren i vedtaket.

Vedtaket er ikke et forvaltningsvedtak, men en uttalelse til Miljødirektoratet. Det er derfor ikke klagerett.